

HOEFBLAD

60^e jaargang nr.4 herfst 2023

Foto Bart Leemans

NATUURVERENIGING

KEN EN GENIET

65 Jaar

Hoefblad

ALGEMEEN E-MAILADRES: kenengeniet@home.nl

VOORZITTER
Programmavoorbereiding
Krantenberichten

Christ Grootzwagers
Kamilletuin 6
5103 CB Dongen
tel. 06-43154545
voorzitter@kenengeniet.nl

SECRETARIS
Programmavoorbereiding

Fia Grootzwagers
Schoolsticht 47
5102 GD Dongen
tel.0162-517996
secretaris@kenengeniet.nl

PENNINGMEESTER EN
LEDENADMINISTRATIE
Rabobank Dongen
IBAN:
NL44 RABO 0111984114

John van Meggelen
Schoolsticht 47
5102 GD Dongen
tel.0162-517996
penningmeester@kenengeniet.nl

BEZORGING HOEFBLAD
Opgave excursies

Marie-José van Gestel
Hubertusstraat 9
5106 NS Dongen-Vaart
tel. 06-10120230
mjvangestel.burmanje@home.nl

BESTUURSLID

Anton Staps
Paardenbloem 7
5102HS Dongen
tel. 06-13402220 of 0162-226994
amoms@ziggo.nl

Vacature

Op dit moment zijn we op zoek naar een nieuw bestuurslid hebt u belangstelling neem dan contact op met ons als bestuur

DE WESPENDIEF

Deze keer siert een foto van Bart Leemans de voorkant van ons Hoefblad. De foto werd gemaakt vanuit de vogelkijkhut achter in de Natuurtuin Kandoel. Voor de vogelaars een nieuwe soort in de tuin.

[De wespendif](#), de naam zegt het al eet wespen, vooral larven, poppen, volwassen wespen, bijen, hommels. Soms eet hij ook andere insecten, of reptielen. De roofvogel is goed beschermd tegen insectensteken, zo heeft hij een dik verenpakket, schubben op zijn poten en wimperharen die zijn ogen beschermen tijdens het met de snavel uitgraven van nesten van wespen en hommels.

Natuurlijk is het mooi dat ook deze vogel de Natuurtuin bezoekt, hetgeen toch aangeeft dat er voldoende voedsel voor deze vogel te vinden is.

Wespendifeën arriveren in mei in de broedgebieden en verlaten deze uiterlijk in september. Een aanzienlijk deel van de aanwezige vogels komt niet tot broeden. De wespendif nestelt in de meeste gevallen in grote bossen, als daar tenminste voldoende

voedsel te vinden is. De aantallen nemen sinds 1990 in veel gebieden in Europa licht maar gestaag af. In Nederland is de geschatte broedpopulatie zo'n 360-440 exemplaren. De nesten, die nog al eens eerder gebruikt zijn, zijn vaak lastig te vinden. Het legsel bestaat meestal uit een tot drie ronde, geelwitte eieren met bruine vlekjes.

Ook in onze omgeving worden weleens broedgevallen vast gesteld, uiteraard wordt daar weinig ruchtbaarheid aan gegeven, want voor je het weet staat er een horde vogelfotografen en dan kan een broedsel gemakkelijk verstoord worden. Onze vogelwerkgroep is wat dat betreft dan ook heel voorzichtig en houdt betreffende locaties voor zich.

Natuurfilm: 'Het Groene Woud, Brabant tussen steden'
Natuurfilmer en boswachter Mark Kapteijns heeft twee jaar gewerkt aan de film. Op kunstzinnige wijze laat deze de verborgen natuurlijke schatten van Brabant zien.

Op woensdag 25 oktober is Mark Kapteijns aanwezig in de Cammeleur om meer te vertellen over zijn werk. De filmavond start om 20.00 uur met de film over Het Groene Woud.

Edelhert als filmheld

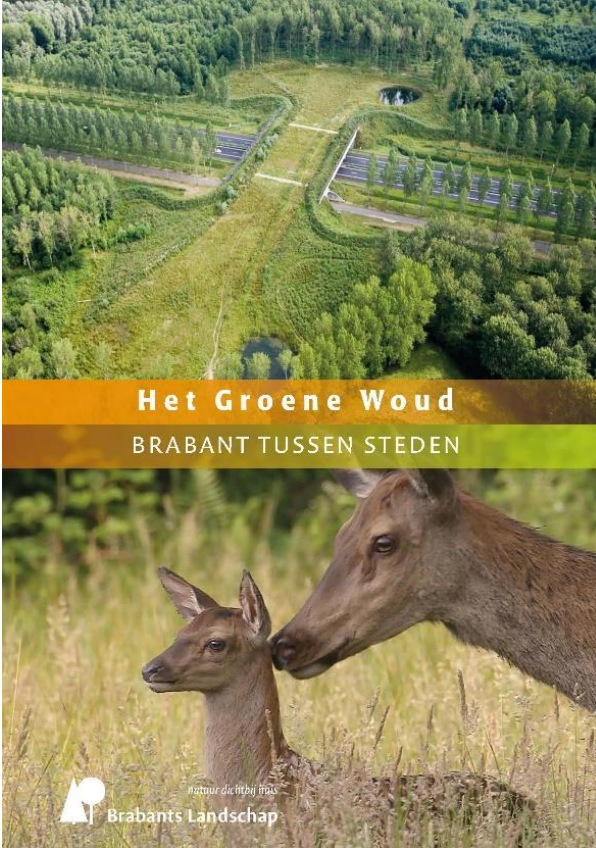
Jaarlijks brengt Brabants Landschap een natuurfilm uit. Voor de film Het Groene Woud heeft Mark Kapteijns extra veel tijd uitgetrokken en dat heeft geresulteerd in nóg meer unieke beelden. Het verborgen leven van onder meer edelhert, ooievaar, boomkikker en das wordt haarscherp in beeld gebracht. De waardevolle natuur, in balans met stad en land, mens en dier, staat centraal in de film.

Natuur in de metropool Brabant

In het hart van Brabant, tussen de steden Tilburg, Eindhoven, Helmond en Den Bosch ligt het grootste landschapsreservaat van Nederland: 'Nationaal Landschap Het Groene Woud'. Hier vinden we bossen, heide, vennen, beekdalen en volop cultuurhistorie. Dat is best bijzonder in een provincie met één en al bedrijvigheid, een intensieve landbouw en veel mensen die er wonen, werken en recreëren. Brabant is eigenlijk één grote metropool. In de film zijn de natuurlijke

schatten te zien van Brabant, het toekomstige Van Gogh Nationaal Park.

Over de makers Mark Kapteijns heeft twee jaar gewerkt aan zijn nieuwste film. Hij is werkzaam bij Brabants Landschap als boswachter in Het Groene Woud. Daarnaast heeft hij vele prijswinnende natuurfilms op zijn naam staan. Als 'Hoeder van Brabant' - een titel die Mark kreeg voor zijn inzet

voor natuur en cultuur - heeft hij dit jaar ook een korte film gemaakt met de titel 'Brabants zandpad, bedreigde schoonheid'.

Met de film over [Het Groene Woud](#) presenteert Brabants Landschap natuur 'dichtbij huis'. Sinds 1932 zet de stichting zich in voor het behoud en de ontwikkeling van natuurgebieden, landgoederen, boerderijen en kastelen – zoals in Het Groene Woud.

Zo zorgt Brabants Landschap ervoor dat de prachtige provincie het thuis blijft van unieke en zeldzame dier- en plantensoorten. Die mooie natuur laten de medewerkers graag zien aan de inwoners van Brabant, door het organiseren

van excursies, het aanbieden van routes en het maken van natuurfilms. Liefhebbers kunnen de films van Brabants Landschap bestellen op www.brabantslandschap.nl/natuurfilms. De film is op dvd ook te koop tijdens de filmavond op 25 oktober

De tweede film gaat over **Landgoed de Langackers**

Op [landgoed De Langackers](#) in Leende is in twintig jaar tijd een natuurrijk, kleinschalig, agrarisch landschap ontstaan op voormalige landbouwgrond. Ook de tuin rond het woonhuis is stap voor stap veranderd in een natuurtuin. Een inspirerend particulier initiatief met verbluffend resultaat. In

deze productie brengt natuurfilmer Mark Kapteijns prachtig in beeld wat er groeit en bloeit op het landgoed van eigenaar en initiatiefnemer Roel Winters.

ZUID DUISLAND EN KLEINWALSERTAL (22 november)

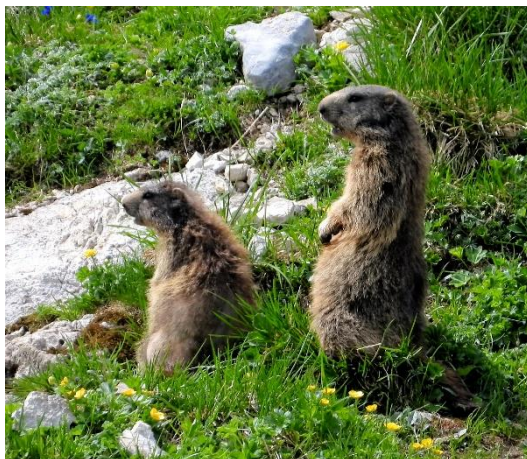

Vakantie betekent bij ons, Christ en Hanny, wandelen door de natuur, liefst in een bergrijke omgeving. Deze keer maakten we een film in Zuid Duitsland en het Kleinwalsertal. Dit bijzondere dal ligt in Oostenrijk, maar is eigenlijk alleen vanuit Duitsland te bereiken. De natuur is er prachtig, met de diverse bergbeken, de mooie dalen, kloven en plantentrijke weiden.

Als we wandelen, dan doen we dit steeds speurend naar bijzondere bloemen en de bezoekers. De schitterende landschappen verliezen we daarbij niet uit het oog. Zo hebben we diverse keren langs de Breitach gelopen en dan mag de Breitachkloof zeker niet ontbreken.

Ook het Stallachdal doen we aan, waarbij we langs deze rivier lopen en vanzelf in het Rappenalp-

dal komen. Langs het pad zien we vele orchideeën en andere planten. De vlinders vliegen volop rond, het is zonnig weer en we krijgen woudparelmoervlinders, kleine vossen, knoopkruidparelmoervlinders, soort luzernevlinder (geel), grote dikkopjes, grote geaderde witjes, hooibeestjes, rouwspanners, dwergblauwtjes, mannetje klaverblauwtje en

waarschijnlijk nog meer van deze soort, distelvlinder, rode vuurvliinder, bonte zandoogjes, boterbloempje, boswitjes en oranjetip mannetje te zien.

Zo gaat dat bijna elke wandeling in deze prachtige omgeving, een andere

dag lopen we door het Trettachdal. Waarbij we in de richting van de Christlessee gaan even later staan we bij het meertje dat tussen de bomen ligt. Op het water zwemmen wat “wilde” eenden. We gaan een stukje terug maar lopen nu naar het café-restaurant Christlessee, waar we op het terras gezeten genieten van koffie en gebak. Ja het genieten staat voorop, maar zeker ook het kennen, want telkens weer ontdekken we nieuwe dingen.

We bezoeken vele dalen, ik noem er even de namen van, het Wildental, het Gemsteltal, het Bärgunntal, Schwarzwassertal, Illertal en het Hintersteinertal. Waar dalen zijn, daar zijn ook bergen, althans in deze omgeving, sommige hebben we te voet gedaan en andere met de kabelbaan. Zo waren we op de Nebelhorn, Kanzelwand, Kleiner Daumen enz.

Zo valt er ontzettend veel te ontdekken aan planten, vlinders, insecten en landschappen.

Hoogtepunt is en blijft voor ons [de Breitachklam](#), je voelt daar de kracht van de natuur, hoe het water een diepe kloof heeft uitgesleten in de berg, de wanden van de kloof lijken af en toe elkaar te raken en dan voel je je als mens toch wel erg klein.

Ik kan er nog veel over vertellen, maar kom gewoon eens kijken en luisteren naar ons avontuur in en om de bergen.

De voorstelling vindt plaats op woensdag 22 november, aanvang 20.00 uur in de filmzaal boven, de toegang is gratis en voor iedereen toegankelijk.

BESTUURSPRAATJE

Voor velen zit er de vakantie alweer op, al lijkt het wel of men tegenwoordig het hele jaar wel op pad gaat. Natuurlijk hebben veel leden daar de tijd voor en waarom zou je daar dan niet van profiteren. Had-den we vroeger een zomerstop, nu gaat het tochtenprogramma het gehele jaar door. Dit met dank aan onze voortreffelijke gidsen, welke vaak belangeloos hun taak volbrengen. Ken en Geniet is daar natuurlijk bijzonder blij mee, zoals we dat ook zijn met al onze vrijwilligers. Je staat er niet altijd bij stil, maar er zijn gedurende het hele jaar best veel mensen met onze Natuurvereniging in de weer. Gelukkig doet iedere vrijwilliger dat graag, maar toch wil ik hen namens het bestuur langs deze weg toch eens extra bedanken. Zo is een groep 4 keer per jaar op pad, om u het Hoefblad te bezorgen, sommigen doen dit al meer dan 25 jaar. Ook onze redactie stelt 4 keer per jaar ons verenigingsblad samen en probeert dit foutloos te doen. Zo zijn er vele mensen op weg, met het inventariseren van vogels en vlinders. Gelukkig allemaal leuke dingen om te doen. De tuinwerkgroep, daar valt op maandagmorgen menig zweetdruppeltje te bespeuren. Niet altijd is daar het

werk even fijn, denk daarbij aan het verwijderen van opschot, brandnetels, bramen enz. Toch zie ik altijd blije en tevreden gezichten, zeker als mensen de tuin bezoeken en hun complimenten geven. In het lokaal worden ook de nestkasten getimmerd, een paar honderd per jaar, dat levert onze club een mooi centje op, maar het moet wel gebeuren. Uilenkasten controleren, nog zo'n karwei, de ladder op en de kasten schoonmaken, dat is niet altijd een pretje, want uilen zijn echte kastvervuilers. Toch hebben we ook daar een mooie groep voor. Voor elke tocht moet u zich aanmelden en daar

Wij doen mee met
Rabo ClubSupport

Doe je ook mee?

Dat is goed voor jouw club & geweldig voor de samenleving

de coöperatieve **Rabobank**

hebben we Ad, Lenie en Marie José voor, deze zorgen dat alles goed genoteerd wordt en in goede banen geleid. Laat ik deze keer ook onszelf eens niet vergeten, want ook het bestuurswerk is vrijwilligerswerk. Enkele bestuurders zitten al een hele lange periode op hun post, zelf zit ik al 40 jaar in het bestuur en vindt het nog steeds leuk om te doen. John inmiddels ook 38 jaar, Marie José 20 jaar. Een teken in ieder geval dat we goed met elkaar kunnen opschieten. Bij vergaderingen gaat het er dan ook vaak vriendschappelijk aan toe, maar ieder kan zijn zegje doen en soms wordt er toch iemand terug gefloten, maar dat hoort erbij, het is geven en nemen.

Maar nu hebben we toch uitbreiding nodig van het bestuur, dus wilt u meewerken aan het doen en laten van uw Natuurvereniging, neem dan contact op met één van de bestuursleden.

Vacature bestuurslid

U begrijpt het al, nu zijn we toch op zoek naar uitbreiding van ons bestuur. Een vast takenpakket kennen we niet, de hoofdzaak is dat u zich graag inzet voor onze Natuurvereniging. Vanzelfsprekend zult u door de rest van het bestuur begeleid worden. Wat houdt het besturen in, natuurlijk het mee samen stellen van het programma, het mee organiseren, het bijwonen van de bestuursvergaderingen. Het is met besturen vaak zo, dat de eigen inbreng tot taken leidt, waarbij samenwerking het voornaamste is. Mooi zou het zijn als de kandidaat PC vaardig is en natuurkennis heeft.

Lijkt het u wat, dan kunt u een poosje meedraaien en dan beslissen of het voor u past. Neem gerust contact met het bestuur op, vaak denken mensen te zwaar over hetgeen er gedaan moet worden.

Oproep tuinlui

De tuinwerkgroep gaat het hele jaar door, elke maandagochtend is deze ploeg paraat. In een tuin van 12000m² is immers altijd wel iets te doen. Er wordt gemaaid, gesnoeid, geharkt, gewied en gezaaid. Toch een kleine oproep, want door het afvallen van enkele tuinlieden, is er plaats voor aanvulling, dus bent u graag buiten bezig, kom dan langs op de maandagochtend en ervaar de sfeer.

RABOBANKCLUBSUPPORT.

Natuurlijk doet ook Ken en geniet ook dit jaar weer mee met de sponsoractie van de Rabobank. We hebben elk jaar wel een goed bestedingsdoel, vooral voor onze Natuurtuin Kandoel, zo ook dit jaar.

Gereedschap waarmee eenvoudig gewerkt kan worden en dat taken verlicht, dat is ons doel. Steeds minder willen we gebruik maken van benzinemotoren, om zo minder schadelijke stoffen uit te stoten, minder olieproducten te hoeven gebruiken en het onderhoud van machines te vereenvoudigen. Diverse gereedschappen werken al op accu, dit is stiller, voor de gebruiker minder belastend en in principe onderhoudsvrij. Onze bosmaaier, heggenschaar en kleine boomzaag werken al op accu. Een volgende stap is de omschakeling van het andere materiaal. U begrijpt dat is een hele investering, maar mede door uw stem, als lid van de Rabobank wordt dit mogelijk. Al enkele jaren achtereen hebben we als vereniging meer dan € 1000,- binnen kunnen halen dankzij de [RabobankClubSupport](#). Mogen we weer op uw stem rekenen, alvast bedankt, van 4 t/m 26 september kunt u stemmen.

WANDEL TIP ZOUWEOEZEM

Eens wat anders, zelf wandel ik samen met Hanny best wel vaak, er gaat geen dag voorbij of we vertoeven in de natuur. Vaak gaan we naar een zelfde gebied, vlak in de buurt, daar waar we vliedertellingen verrichten. Maar af en toe maken we een uitstapje, wat verder weg.

Het leek ons leuk u eens mee te nemen, op papier dan wel, zie het als idee, om er zelf eens te gaan wandelen. Met de auto reden we richting Sluis, net achter Meerkerk, daar begint onze dag wandeling. De rugzak gaat mee met wat te drinken en te eten, want een aanlegadres komen we op de wandeling niet tegen. Aan de weg met de naam Achthoven net buiten Sluis ligt een klein parkeerterrein, hier starten we. We volgen een [route van het Zuid Hollands Landschap](#).

natuurlijk hebben we de nodige info op hun website verzameld. Het is een knooppuntenwandeling, je loopt van paal tot paal, waarbij je wel goed op moet letten. De dijk waarachter we parkeren is indertijd ingezaaid met planten goed voor insecten. Zo groeit er heel veel knooppkruid, een plant waar vlinders bijen en zweefvliegen verzot op zijn, wel moet de zon schijnen. Deze liet zich echter aan het begin niet zien, wel zien we haast meteen al een bruine kiekendief. We lopen langs de weg over de dijk, met verderop de Lek. Het talud van de Dijk vormt een ecologische verbinding. Er groeit van alles, zoals wilde peen, het knooppkruid, maar ook dille. Voor de koninginnenpage een ideale omgeving, om er voedsel te zoeken, maar ook om haar eitjes af te zetten. In de verte kijken we op Jaarsveld, een klein plaatsje aan de overkant van de Lek. Rechts zien we de Boezemweg, aan het eind daarvan ligt ook een parkeerplek, waar we al diverse keren gelopen hebben met de Vogelwerkgroep. Wij blijven echter op de dijk lopen, het gebied tussen de dijk en de Lek is helemaal gericht op natuur. Er liggen kleine plassen, maar ook diverse bosjes en er loopt een vliet. We gaan de dijk af en vervolgen onze weg over het pad langs het water. De kanten zijn begroeid met kattenstaart, veel koninginnekruid en watermunt, allemaal insectenlokkers. Al snel zien we de eerste vlinder en wat voor één, de argusvlinder, een soort die steeds zeldzamer wordt. In ons eigen telgebied komt hij helemaal niet meer voor. Het eerste exemplaar heeft zijn beste tijd alweer gehad, hij is wat vaal van kleur. Af en toe kijken we even uit over de vliet, zo zien we daar verschillende meerkoeten, maar ook een jonge fuut. Af en toe schiet er een snelle vlieger weg, de

karekiet, we weten het allemaal, je hoort me wel, maar je ziet me niet. In een weiland zien we een stuk of drie konijntjes, die hebben een ideale plak, met de houtwallen en vele struiken. Uit het graan vliegt een groepje vogels op. Verderop landen ze in een groepje bomen, het is een mengelmoes van vogeltjes. Ertussen zitten diverse putters, waarvan er een paar langs ons pad zitten. De pijl van onze knooppuntenwandeling zegt dat we weer de dijk op moeten, naar punt 89. Daar zien we een prachtexemplaar van de argusvlinder, zie bijgeplaatste foto.

Het wandelpad voert verder langs de weg naar punt 14, daar steken we de weg over naar de Polderweg. Aan de kruising

staat een bankje, voor twee personen, erg uitnodigend, om even te pauzeren. We eten er onze boterham op en genieten van het uitzicht op de Lek. Er vliegt een grote groep meeuwen, maar ook diverse groepjes eenden en ganzen komen voorbij. Opnieuw hoog in de lucht zien we de kiekendief. We hervatten onze wandeling, een wat saaiere pad, langs boomgaarden, met volop fruit. Toch is ook daar wel wat te zien, langs de slootrand groeit de egelskop, maar ook de wonder-schone zwanenbloem.

Natuurlijk kenmerkt dit landschap zich met veel water. De polder wordt doorsneden met tal van sloten. Er wordt ook gewerkt, een boer is aan het hooien en dat trekt bezoekers. Een ooievaar houdt de trekker nauwlettend in de gaten. Waar hooi is, daar zijn ook muizen en die weet de ooievaar wel te waarderen. Soms zie je zo hele groepen ooievaars achter de hooier aanlopen. We komen bij het bos en slaan linksaf het pad in langs de rand van dit bos. In het bos ligt nog een eendenkooi, daar zijn we niet heen geweest. Naast het pad groeien vele planten aan de rand van de sloot. Ook hier weer de zwanenbloem, kattenstaart en grote en kleine egelskop. Verder groeit er de moeraspirea en berenklaauw, dus allemaal insecten aantrekkende planten. Er

zitten veel soorten zweefvliegen en bijen, maar ook hier weer de argusvlinder. Dan ziet Hanny enkele boktorren, het blijken muskusboktorren te zijn. Deze hebben lange tasters, in de volksmond voelsprietten. De Muskusboktor is allang niet meer algemeen, door verdroging is deze sterk achteruit gegaan. Normaal leeft de boktor in wilgen, zoals die hier groeien. Zijn dekschilden zijn mooi van kleur, goudglanzend tot diepgroen, opvallend is dat de tasters groeien voor de ogen, bij de meeste kevers is dit achter de ogen. Het is een slechte vlieger en daarbij beweegt hij ook nog eens erg traag. Op het witte bloemscherm viel hij ge-

lijk op, het is een hij, dat kun je zien aan de tasters, die nog langer zijn dan zijn lijf.

Iets verderop zien we een atalanta op het koninginnenkruid, daar haalt deze vlinder zijn voedsel vandaan. Achter de sloot liggen natte weilanden, waar je allerlei vogels kunt waarnemen, vooral in het na- en voorjaar, zowat de trektijd van weidevogels. Aan het eind van het pad staat knooppunt 15 en de pijl wijst naar rechts, op naar punt 87. We blijven langs het water lopen over een smal pad, de Molenkade. Veel padden steken dit paadje over en dan zien we ook nog paddenstoelen, een soort russula. Opvallend dat er nu al zoveel paddenstoelen groeien, dat zal wel met het weer verband houden, nat en warm. Tussen de bomen door zien we de A27, de snelweg naar Utrecht, welke dwars door het groene hart voert. Links en rechts liggen weilanden, tijdens een vorige wandeling zagen we de ree hier, nu houdt deze zich schuil. Je kunt hier goed waarnemen, dat men weiden terug geeft aan de natuur, ze beginnen te verruigen en hier en daar groeien er al boompjes en

struiken. Om te voorkomen dat het geheel dicht groeit, vindt er wel begraazing plaats, natuurlijk beperkt. Bij punt 87 heb je de keuze, je kunt hier de route gedeeltelijk afkorten, dat doen wij niet. We lopen door tot bij de molens, eentje daarvan heeft geen molenwerk meer en de kap is er af, deze wordt bewoond, deze heet de Pluck-op molen. We staan bij punt 88 en daar kun je een stuk richting Meerkerk wandelen, je komt dan bij de Vlietmolen. Deze is indertijd gebouwd om de polder droog te malen. Later is er een gemaal geplaatst en werd de Vlietmolen behouden, om bij veel wateraanvoer het gemaal bij te staan. Tot 1985 heeft de Vlietmolen zijn werk gedaan, hij is erg goed onderhouden, ben je in

de buurt, dan moet je er zeker eens naar toe wandelen. Niet ver van de Vlietmolen kun je deze wandeling ook starten, er is een parkeerterrein aan de Driemolenseweg, vlak langs de snelweg.

We gaan verder, met links de uitgebreide rietvelden, met daarachter de Oude Zederik, een afwateringskanaal. Rechts liggen een stuk lager de natte weilanden, nu vliegen en zitten er weinig vogels. Diverse vlinders zien we rond vliegen, eentje is wel erg groot. We proberen hem in de kijker te krijgen en zien dat het een koninginnenpage is. Aan het eind van het pad staat een vogelkijkhut, net voor we daar aankomen zien we twee purperreigers vliegen, ze landen verderop in de wilgen. Bij de kijkhut aangekomen zien we er eentje aan de rand van een sloot zitten. In de verte zitten een paar zilvereigers en een lepelaar. Waar in het verleden de Oude Zederik diende om het gebied te ontwateren, doet hij nu dienst om het beschermde gebied nat te houden. Maar we moeten

verder, het pad wordt van nu af beter, het is tevens fietspad, tussen Oude Zederik en de Achter Wetering. Al snel valt de wandelmotor stil, want we krijgen de purperreiger nu veel beter in beeld en die kans laat

je niet voorbij gaan. Het statief wordt neergezet en we schieten beiden onze beelden.

Dan gaan we op avontuur, althans zo lijkt het wel, het lange vlonder pad dwars door het rietland is door het overhangende riet haast niet meer te zien. De kenners weten dat er ook verschillende bochten in zitten, dus dat is oppassen geblazen. En ja, dan kom je eindelijk bij het vogelkijkscherm en dan blijkt er haast geen water te zien, dus ook geen vogels. Op de terugweg hebben we toch nog een bijzondere ontmoeting, een blauwborst hipt voor ons uit, jammer genoeg kunnen we deze niet fotograferen door de dichte begroeiing. Vanaf de brug over de Oude Zederik zien we wat watervogels opvliegen, te snel, want we kunnen niet meer waarnemen wat voor soort. Ter hoogte van de boomgaard steekt een grote groene rups het pad over, met de foto zoeken we hem op, het is een windepijlstaart. Juist rond deze tijd worden er veel van dergelijke rupsen waargenomen, rupsen van deze grootte zijn meestal van nachtvlinders. Bij het parkeerterrein kijken we nog even op de kaart en over het gebied. Een infolder kun je daar beter niet pakken, want de stalen box is bewoond met wespen. Over de Boezemweg lopen we terug naar ons startpunt. We beleefden weer een mooie dag in de natuur.

Christ Grootzwagers

Naar Groeve Oostermeent en Vogelboulevard Eemland
27 mei 2023

We verzamelen, zoals gewoonlijk, bij de Salamander en alle 12 aangemelde leden staan keurig op tijd klaar voor vertrek. Thieu en Corry zijn er niet bij vanwege de uitvaart van René Louwet, lid van de Uilenwerk-

groep. Het is ruim een uur rijden, zaterdagochtend, maar wel Pinksteren, dus gauw vertrekken.

Bij de afslag Huizen zien we in de bocht al de ooievaar op zijn nest bij de Theetuin de Brave Hendrik. Maar wij gaan eerst naar de [Groeve Oostermeent in Blaricum](#). De groeve is ontstaan door zandwinning voor de Kalkzandsteenfabriek 'Rijsbergen'. In 1975 is de zandwinning gestopt. Grootste blikvanger is de 400 meter lange wand die plaatselijk 3 meter hoog is. In deze zandwand nestelen jaarlijks oeverzwaluwen. Daar komen we voor.

We parkeren de auto's en gaan door het klaphekje. Naast dit kwetsbare gebied is een groot terrein waar honden uitgelaten kunnen worden. Het is goed gescheiden door hekken en op "ons" gebied zijn honden niet toegestaan. Er zijn poelen en sloten gevoed door het kwelwater. En meteen staan we voor een poel vol met witte bloemen, waterviolier of waterdrieblad..? Een stukje verder zien we Katoengras. En dan horen en zien we de oeverzwaluwen. Heel veel, ze vliegen onrustig

want er zijn twee Sovon-tellers aan het werk. Later vertellen deze mannen dat er twee jaar geleden nog ruim 200 nesten waren en nu tellen zij er 91. De vossen en kraaien graven de nesten uit. Ook een ijsvogel-nest is vernield. Ze denken erover de nesten met buizen te verstevigen. Maar intussen

genieten wij van de vele oeverzwaluwen. Om ze op de foto te krijgen is een hele klus omdat ze zo vreselijk snel zijn. We zien een roodborsttapuit en paartjes tapuiten. Ze zitten heel goed zichtbaar op de heideplanten. Er huppelt een haas rond. En we zien en horen graspieper, boompieper en holendui-ven. De torenvalk jaagt op een muis en smikkelt die lekker op. Een goed begin

van onze dag.

We pakken de auto's en rijden een kilometer verder naar de Theetuin, daar parkeren we. Meteen bij het uitstappen gaat Leo aan de slag om alles op waarneming te zetten. De huismussen kwetteren er lustig op los en we zien een huiszwaluw, putter, blauwe reiger, witte kwikstaart en groenling.

Als we het pad oplopen de polder in tussen de schapen zien we in de verte de bruine kiekendief. En we horen én zien de kleine karekiet en rietgors. We zien een fuut met twee jongen zwemmen. Ze ziet ons en húp allebei de jongen gaan op de rug, veilig tussen de vleugels. Prachtig!

We zien en horen grutto's en Kievieten. Ook een enkele tureluur. De grutto's en Kievieten zijn heftig in de lucht hun territorium aan het verdedigen. Ze maken een enorme herrie. Het is een fantastisch gezicht. De tureluur zit op een paal en laat de alarmroep horen. De twee jongen kruipen weg tussen het gras.

We klimmen verschillende hekken over en lopen naar de kijkhut die 500 meter verder staat. Onderweg zien we de blauwborst. En een paartje knobbelzwanen met vijf jongen. De fotografen hebben het goed vandaag. De scholekster wordt gezien en een kokmeeuw en oeverloper en natuurlijk horen we ook hier Cetti's zanger. We zien een lepelaar en de kleine mantelmeeuw.

Aangekomen bij de hut valt het een beetje tegen. Geen zeearend te bekennen! Ook het nest is niet goed zichtbaar en we zien geen enkele beweging. Dat is jammer.

Wel zien we in de verte honderden knobbelzwanen. We lopen terug en worden onderweg getraakteerd op een show van de grutto's. Ze vliegen tot vlak boven onze hoofden. Wat een schouwspel in het zonlicht, echt fantastisch.

We lopen nog een stukje op de "Vogelboulevard" waar een grutto heel fotogeniek op een paal staat en slaan dan af het fietspad op. Dat loopt wel wat lichter dan op de dijken met graspollen en schapenpoep.

Bij de theetuin is het druk maar Roland, Arno en Josine hebben al gezorgd voor twee grote tafels. De zon schijnt lekker en iedereen bestelt z'n koffie of drankje en de meesten lekkere appeltaart. We mogen niet lunchen van Leo maar een tosti kan nog nét...;-)

Een beetje later dan gewoonlijk komen we weer in Dongen. We hebben een prachtige dag gehad, veel gezien (45 soorten) en vooral het erg leuk en gezellig gehad samen.

Hartelijke groeten, Lidwine en Annemiek.

JUBILEUMTOCHT BIESBOSCH

Natuurlijk ging er weer de nodige voorbereiding aan vooraf, want een dergelijke tocht doe je niet zomaar. Er dienen immers veel afspraken gemaakt te worden. Een datum plannen bijvoorbeeld, daarmee begint het al, vakanties spelen daarbij een grote rol, want bij een dergelijke tocht willen we als bestuur allemaal aanwezig zijn. 3 juni kwam uit de bus, dus konden de eerste afspraken gemaakt worden bij de

[Zilvermeeuw](#). Er was een boot vrij, dat was het belangrijkste, dus voor verder overleg naar het kantoor van deze rondvaartmaatschappij. Tegenwoordig hebben ze een luxe kantoor bij de aanlegsteigers, waar we allervriendelijkst werden ontvangen. Ik weet nog uit het verre verleden dat we een dergelijke afspraak maakten in een dijkwoning, waar 2 oudere dames, de vrouwen van de schippers het voor het zeggen hadden. Een kantoor in de woonkamer met stapels papier en kaarten. Nu was dat toch wel anders, de kaart werd erbij gehaald en de route besproken. Bij afspraken maken hoort meteen ook het regelen van de catering, ook dat was snel geregeld. En dan werden we mee naar buiten genomen, voor de bezichtiging van de boot, kortom niets werd aan het toeval overgelaten. Bij de opgave adressen liepen de aanmeldingen binnen, daar ben je als bestuurder toch altijd wat nerveus over. Want hoe je het wend of keert, de kosten mogen natuurlijk niet uit de hand lopen en dan is een volle boot gewenst.

De volgende klus, het indelen van het vervoer, daarvoor werd een extra bijeenkomst ingelast. Een heel gepuzzel, want sommigen hadden wat geregeld bij automaatje, een ander kwam zelf en enkelen werden door familieleden gebracht. Ook deze klus werd geklaard, op naar de uiteindelijke tocht.

Al vroeg was iedereen bij de Salamander aanwezig, de lijst werd erbij gepakt en de mensen verdeeld over de wagens. Zo vertrok de één na de ander richting Drimmelen. Vooraf hadden we ons een beetje zorgen

gemaakt over het parkeren bij de haven, maar dat had helemaal niet gehoeven. De enige die op het betaald parkeerterrein stond was onze penningmeester, tja en die gaat over het geld.

Keurig op tijd was iedereen aan boord, waarna de kapitein ons verwelkomde. Bij het vertrek stond het personeel al klaar met de koffie en thee en, ook belangrijk, er kon gekozen worden uit een grote schaal met gebak.

Al vrij snel begonnen de deelnemers zich te roeren, het was prachtig weer en zie dan maar eens een echte Ken en Genieter binnen te houden. Op het bovendek is het gedurende de hele reis gezellig druk geweest. Er werd erg veel bijgepraat, zeker door de mensen die met de gewone tochten niet meer mee kunnen. Zoals we dat gewend zijn werden de vriendschapsbanden weer aangehaald. Menigeen had de kijker omhangen, om maar zeker niets te missen. Allerlei watervogels werden er waargenomen, veel knobbelzwanen, futen, waterhoenen, meerkoeten en ganzen. Boven de polder zagen we af en toe een roofvogel, de topper was natuurlijk de zeearend.

Tussen de middag werd er een heerlijk buffet klaar gezet, tafel voor tafel werd men uitgenodigd het bordje vol te scheppen en dat was niet tegen dovemans oren gezegd. Keurig in de rij schuifelde men langs de aangeboden gerechten en ik weet zeker, dat er niemand iets tekort heeft gekomen. Bij een rondje langs de tafels hoorde ik alleen maar positieve geluiden.

Boven werden er vele plaatjes geschoten, diverse fotografen deden hun best, kortom het was echt genieten. Gedurende de bootreis werd

er door het personeel voor de drankjes gezorgd, het was prima georganiseerd door de Zilvermeeuw.

We hebben vele facetten van de Biesbosch gezien,

onze kapitein heeft veel van zijn kennis met ons gedeeld. Zo vaarden we over het groot water, maar ook door menig smalle kreek. Onderweg werden we ook nog vastgelegd door een paparazzi, welke langs ons af voer en later met zijn boot aan de kant lag. We konden ons er niet aan storen en hebben nog even naar hem gezwaaid.

Tja en dan komt de haven weer in zicht, wat gaat een dergelijke reis dan toch snel voorbij.

Uit nieuwsgierigheid was ik bij de loopsteiger gaan staan en dat heb ik geweten. Van alle kanten kreeg ik positieve reacties en bedankjes voor de schitterende tocht en dat doet een mens goed. Nog even de kapitein en het personeel bedankt en ook wij keerden tevreden huiswaarts, het was een geslaagde jubileumtocht.

Christ Grootzwagers

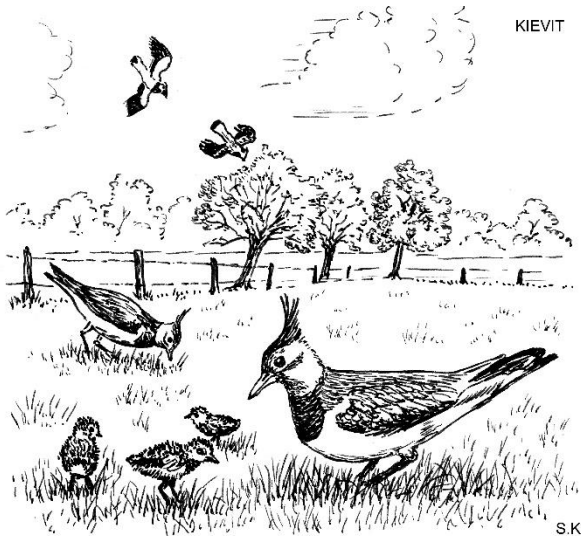

LANGS LANDGOEDEREN EN KERKPAADJES

We zijn dit jaar gestart met een nat voorjaar wat geen best fietsweer was. Daarop volgend een warme en droge maand mei en juni wat gelukkig weer veel heeft goed gemaakt. Onze eerste fietstocht van dit jaar, vernoemd naar onze eerste fietsgids Piet in het Groen. Anders dan altijd, dit is een geheel verzorgde tocht met 3 pitsstops bij horeca gelegenheden die we eens per jaar organiseren ter nagedachtenis aan Piet.

Dit keer ging de tocht naar het zuiden richting Chaam. Een mooi authentiek gebied waar de herindelingen en ruilverkavelingen aan hen is voorbijgegaan. Een coulissen landschap omzoomd met natuurlijke houtsingels. Mooi om te zien en fijn om te beleven. De natuur krijgt hier nog een kans om zich te presenteren.

Om tien uur gestart bij de Salamander met 12 enthousiaste personen. Half bewolkt met een licht briesje. Voor de ochtend uitstekend fietsweer in de middag kon het warm worden volgens de voorspellers. De tocht voert ons door de Duiventoren naar Dorst. Daarna richting Bavel

KIEVIT

en via een kerkenpaadje langs de ecologische zone "De Gilzewouwerbeek". Deze zone nog in aanleg wordt perceeltje voor perceeltje gerealiseerd om uiteindelijk de verbinding te maken met het vliegveld en het riviertje de Mark in Breda. Stroomopwaarts is al goed te zien hoe het gebied zich ontwikkeld. Een bezoek is een aanrader. Zoals

de titel van het verslag al aangeeft proberen we zoveel mogelijk landgoederen en kerkenpaadjes te rijden. We passeren de A27 richting Ulvenhout en aan onze rechterkant ligt landgoed Wolfslaar. Eerste weg links de Huisdreef in en bij het restaurant De Fazant hebben we onze

eerste stop. Nadat we de benen even rust hebben gegeven vervolgen we onze weg. Langs de camping duiken we in de fietstunnel onder de A58 en komen op de Geersbroekse weg. Aan de rechterzijde het wel bekende landgoed Anneville waar koningin Wilhelmina in 1944 tijdelijk heeft gewoond toen het noordelijk gedeelte van Nederland nog bezet was door de Duitsers. Via een laantje bestraat met kinderkoppen kun je bij het koetshuis de hele historie lezen. Wij vervolgen onze weg. We passeren een eenvoudige picknickplaats die door het buurtschap wordt onderhouden voorzien met wat plaatselijke creatieve kunst. Het uitzicht over het beekdal Annabosch is daar mooi verstillend en onaangestaan. We laten deze links liggen en genieten van de rust die af en toe wordt onderbroken door een passerende auto. Op de kruising links af naar de Valkenburgse weg. Die leidt ons naar het landgoed Valkenberg waar we rechts een onverharde weg opdraaien. Even maar hoor want als we het landhuis Valkenberg in zicht hebben bereiken we de verharde oprijlaan geplaveid met 2 duimertjes. Geen hele straatstenen maar veel halve en drie kwarten want toen wisten ze ook al, met de vingers op de knip, wat tweede keus was. Met zo'n wegdek en een uitgesleten spoor, veroorzaakt door de stalen koetswielen, hoorde je alleen noch het gerrammel van onze fietsen. Begeleid door aan weerszijde statige eikenbomen bereiken we de Chaamse weg. Hier rijden we op het fietspad richting Chaam met aan onze rechterzijde landgoed Hondsdonk. Be-

kend om zijn mooie oprijlaan met in het voorjaar de bloeiende rodo-dendrons. Net voor centrum Chaam slaan we rechts af op zoek naar het kerkenpad kapelweg. Zoals de naam al vermoedt komen we langs kapel die opgedragen is aan onze lieve Vrouwe ter Sneeuw. Een legende van een beroving in 1665, gelukkig met

goede afloop, was de aanleiding voor de bouw van deze kapel. Er volgen nog een aantal rustige boerenlandwegen met weinig doorgaand verkeer. Aangekomen op de oude Bredaseweg wordt het verkeer wat drukker. De oude verkeersweg, vroege verbinding tussen Breda en Antwerpen en door Napoleon verhard en verbeterd, slaan we juist voor het vogelgebied De Bleeke Heide links af. Een onverharde weg nage-nog over het erf van een boerderijtje terug in de tijd. Met de was nog aan de draad te drogen, het erf aangeharkt verlaten we dit stille monumentje. Na een aantal km komt Chaam weer in zicht. We hebben 30km op zitten en de maag begint op te spelen. Gelukkig gereserveerd bij

herberg de Flierefluiter, want het terras zat al behoorlijk vol. Zo kunnen we mooi aan een lange tafel zitten. We hebben wel even moeten wachten maar uiteindelijk werden we beloond met een lunch naar ieders

zin. Na drie kwartier vertraging zetten we onze tocht voort. Rijdend over de stille landwegen Kerkdreef en Kloosterweg passeren we voormalige boerderijtjes, waar de bebouwing nog het vroegere gemengd bedrijf verraad. Eindelijk komen we onder het bladerdek van de Ulvenhoutse bossen. Een welkome verkoeling want de temperatuur was immers al tegen de 30 graden opgelopen. Gebruik makend van het nieuwe fietspad De Slingerdreef verlaten we weer het verkoelende bladerdek. We steken de weg Gilze Bavel over en rijden in een gebied waar al decennia lang grote bomen worden gekweekt. Een aantal putters, een bonte vliegenvanger en witte kwikstaarten spelen een spelletje met ons door iedere keer een stukje voor ons vooruit te vliegen. Dit

achter ons latend steken we wederom de A58 over. In de verte zien we de kerktoren van St. Janneke in Molenschot. We laten St Janneke voor deze keer met rust en koersen naar onze laatste stop. 46 km hebben we er op zitten Een verkoelende drankje bij de Leemputten moet ons de motivatie geven om de laatste km te voltooien. De teller stond op 54 km bij aankomst in Dongen. Het Brabantse land, en het mooie fietsweer heeft ons Ken en Genieters weer het gevoel gegeven dat er in onze omgeving nog waardevolle plaatsen zijn om van te genieten.

De fietsgidsen Harrie Rinus en Kees

OPEN DAG NATUURTUIN KANDOEL

Rond de klok van 9:00 uur waren de vrijwilligers van de tuin al aanwezig, om de spullen klaar te zetten. Het beloofde een hete dag te worden, dus werd er wat aangepast. De banners werden op het evenementengebied geplaatst met een tafel met allerlei informatiemateriaal. De imkers hadden zich terug getrokken in de omgeving van de bijenstal, daar was het nog net uit te houden in de schaduw. Voor tienenvelen kwamen de eerste gasten al de tuin in, waar ze zelf rond konden lopen, langs de bewegwijzerde route. Christ zou een viertal rondleidingen doen, maar bij de verzamelplaats lieten de gasten het afweten. Toch is het de gehele dag gezellig druk geweest, al was het in de middag bijzonder rustig, maar wat wil je met

Natuurvereniging Ken en Geniet

deze hoge temperatuur. De gasten die er waren hadden vele lofuitingen over de tuin en dat was voor ons een mooie opsteker.

MET DE VLINDERWERK GROEP NAAR KAMPINA,

LOGTSE VELD 24-6-2023

Met 6 personen gingen we zaterdag 24 juni naar Kampina, naar het Logtse Veld. Op het parkeerterrein aan de [Logtse Baan](#) worden we al meteen aangenaam verrast door onze doelsoort van vandaag: de grote weerschijnvlinder met zijn prachtig blauw oplichtende vleugels. Wat een prachtig beestje, hij wordt door iedereen bewonderd en de fototoestellen klikken alom. Hij wordt meestal gezien op kadavers of op uit-

werpselen. Maar dit is nu de 2^e keer al, dat ik zie dat hij op een auto zit. Niet verwonderlijk, want daar zitten sappen van dode insecten. Ook op bezwete mensen wil hij graag landen om de mineralen op te likken, op handen en armen, even een slokje zweet snoepen.

Als de zon onder een bepaalde hoek op de vleugels schijnt, krijgt het mannetje een prachtige blauwe glans, de weerschijn, waar de vlinder zijn naam aan dankt. Een actieve vlinder zie je regelmatig met de vleugels klapperen en dan zie je dus steeds weer de kleur veranderen van zwartbruin naar felblauw. De grote weerschijnvlinder leeft in relatief vochtige bossen. Eind juni verschijnen de eerste vlinders die zich vooral voeden met honingdauw en sap van bloedende bomen. Mannetjes komen vooral 's ochtends naar beneden en zoeken dan naar

een geschikt territorium. Deze territoria liggen vaak rond markante, hoge bomen in de bosrand en soms wordt jaren achtereen dezelfde boom gebruikt. De buitenste takken dienen vaak als uitzichtpunt en indringers worden verjaagd. Maagdelijke vrouwtjes vliegen 's middags naar zulke bomen om mannetjes te ontmoeten en lokken hen mee naar de boomkruin om te paren. Tijdens de paring draagt het mannetje niet alleen sperma maar ook zout over, zodat de eitjes zich beter kunnen ontwikkelen. Mannetjes komen daarom regelmatig naar de grond om hun zoutvoorraad aan te vullen. De eitjes worden op de zonnigste momenten van de dag hoog in de bomen op beschaduwde bladeren afgezet. Dat moet niet alleen een warm plekje zijn, ook moet de luchtvochtigheid er hoog zijn. Daarom staan geschikte bomen op zonnige, beschutte plaatsen, bij kleine inhammen langs brede bospaden en bij luw gelegen bosranden. Zij zetten de eitjes afzonderlijk af op de bovenkant van oude blaadjes in vier tot vijf meter hoge wilgen, voornamelijk boswilg, maar ook wel grauwe wilg. Jonge rupsen eten op een karakteristieke manier van het blad van de waardplant aan beide zijden van de nerf. De soort overwintert als half volgroeide rups in de vork van twijgen of in een groef tussen schors van de waardplant. De verpopping vindt hoog in de boom plaats.

Zo, doelsoort gezien, dan kunnen we weer naar Dongen. Of toch maar niet? Tuurlijk gaan we wandelen! De tjiftaf verwelkomt ons en stelt zich voor: tjif-tjaf, tjif-tjaf.... evenals de koekoek. En op het parkeerterrein vliegen ook nog bruine zandoogjes rond. Reden genoeg om op pad te

gaan! We steken een sloot over waarin verschillende weidebeekjuffers op het riet zitten. Een stukje omhoog en dan hebben we aan de overkant van de weg een prachtig uitzicht over het dal van de Beerze, wat rijk is aan watervogels.

Over het graspad langs de sloot wandelen we voort. Het groot koolwitje vliegt langs de bramenstruiken van bloem naar bloem, op zoek naar nectar. Ook de pimpelmees is druk om snavels vol rupsjes en insecten te zoeken voor zijn hongerige jongen. Het riet is een prima uitvalsbasis voor verschillende libellensoorten om snel toe te slaan als er een prooidier langs komt. Zo spotten we de platbuik, gewone oeverlibel en bloedrode heidelibel. Het mooie is, dat ze steeds op dezelfde plek terug gaan zitten, kwestie van geduldig wachten en je kunt ze zomaar fotograferen. Kom alleen niet te dichtbij, want libellen hebben gigantisch goede ogen. En niet 2, maar 5! Wij zien alleen zijn twee grote ogen die tegen elkaar aan liggen bovenaan zijn kop. Die leveren een panoramisch zicht op van vrijwel 360 graden. Die grote facetogen bevatten elk tienduizenden deelloogjes. Met deze ogen nemen de insecten bewegingen waar. Het bovenste gedeelte ziet scherp op afstand en het onderste dichtbij, net een varifocusbril. En dan heeft een libel bovenaan zijn kop ook nog eens drie enkelvoudige, kleine ogen. Die gebruikt hij vooral om te navigeren in de lucht. Hij lokaliseert er de horizon mee, zodat hij stabiel vliegt. Een libel kan UV-licht waarnemen, waardoor hij

een stuk meer kleuren kan zien dan de mens. Zijn unieke bouw maakt de libel één van de allerbeste jagers van alle dieren. Hij vliegt rond als een helikopter, speurend naar maaltjes. Die maaltjes ziet hij dankzij zijn superogen zelfs als ze heel snel vliegen. Heeft een libel een prooi in zicht, dan slaagt hij er bijna altijd in om hem te grijpen. De oogzenuwen van een libel zijn namelijk direct verbonden met zijn vleugels. Die zenuwen stellen hem in staat om maar liefst 95% van zijn prooien te vangen. Dat hoge succespercentage komt ook omdat hij, net als de mens, hersencellen heeft waarmee hij de koers van zijn vliegende prooi kan voorspellen. Petje af, hoor, voor deze superinsecten!

Ik zie een klein vlindertje snel rondfladderen, mijn onderbuikgevoel zegt dat het een eikenpage zou kunnen zijn. Hij landt in een zomereik en een blik door de verrekijker bevestigt mijn vermoeden. Alleen, niemand van de andere excursiedeelnemers kan hem vinden! Ze speuren met zijn allen, maar alleen als je weet waar hij geland is, kun je hem ontdekken. Dát gat in het gebladerte en daar linksonder, ja, zie het maar eens uit te leggen! Hij zit meestal met de vleugels samengevouwen, de onderkant is overwegend grijs met een witte streep erover en een oranje vlekje met zwarte punt. Aan de achtervleugel bevindt zich een klein staartje. De vlinders voeden zich vooral met honingdauw; soms met nectar van sporkehout, boerenwormkruid, braam of distels. 's Morgens komen eikenpages soms naar de grond om te drinken van dauw of water uit vochtige aarde. De vlinders vliegen vaak tot laat in de avond rond de kruinen van eiken.

Even verder zien we 2 soorten juffertjes: de blauwe breedscheenjuffer

en de tengere pantserjuffer. En ook een hele familie pyamawantsen, gezellig bij elkaar op een bloemenscherm. Ze leven van diverse schermbloemigen in ruige, droge en zonbeschenen kruidenvegetaties en graslanden. Op de grond, vlakbij een

hondendrol waar een dambordvlieg op zit, landt een gehakelde aurelia, op de onderkant van de vleugel zien we goed de letter C. Ook deze

vlinder wordt wel eens drinkend bij plassen of mest waargenomen en in het najaar zitten ze graag op rottend fruit. Maar meestal voeden zij zich met nectar van bloemen. Het is hier een ideale biotoop voor deze vlinder, hij vliegt vooral op luwe, zonnige, vrij vochtige plaatsen nabij ruigten. En de waardplanten, vooral brandnetel en hop, zijn hier volop voorhanden.

Enkele keren ligt er links een pad, dat leidt naar de Logtse Velden, waar de wandeling haar naam aan dankt. Vroeger waren dit zogenaamde beemden, hooilanden die in winter onder water stonden. In de zomer werd dit gebied begraaasd en gehooïd. In de verte vliegt een blauwe reiger met trage vleugelslag richting het Banisveld. Rondom ons fladdert een vlinder met snelle vleugelslag, wat is dat nou, het duurt even voordat hij gaat zitten: een atalanta, wat een kleurenpracht, statig zwart-wit met knallend oranje-rood. Ook deze vlinder legt de eitjes op brandnetels. Het vrouwtje zet de eitjes afzonderlijk af op de bovenkant van de bladeren. De voorkeur gaat uit naar jonge planten die groeien op vochtige plaatsen in de zon in bosranden, langs sloten of op beschutte plekken.

Nog zo'n vlinder die van deze biotoop houdt: de kleine ijsvogelvlinder,

ook deze beauty laat zich nu zien. Deze vlinder heeft bovendien kamperfoelie nodig, want dat is de waardplant, de plant waarop de eitjes worden afgezet en waarvan de rupsen eten. De mannetjes

verdedigen een territorium, meestal vanuit hoge bomen langs brede bospaden. Uit het territorium worden andere mannetjes verdreven en langsvliegende vrouwtjes onderschept, waarna de balts en de paring hoog tussen de boomtoppen plaatsvinden. De bovenzijde van de vleugels is zwart-wit getekend, de onderzijde is prachtig oranjebruin, zwarte vlekjes met een witte band midden over de vleugels, de basis van de vleugels lijkt haast zilver. De half volgroeide rupsen

overwinteren in een soort appelflapje, een kamperfoelieblad dat dubbel gevouwen en vast gesponnen is aan de tak.

Verder wandelend zien we o.a. een koolmees, een hoornaar, grote keizerlibel, groot dikkopje op de bramenbloesem en een citroenvlinder op het wilgenroosje. Een grote weerschijnvlinder landt op de mouw van één van de excursiedeelneemers, kennelijk ruikt ze lekker! Maar dat is ook niet verwonderlijk, want het is inmiddels bloedheet.

Rechts van ons zien we nu een moerassig terrein. Voor 1990 was dit nog landbouwgebied, er werd vooral maïs verbouwd. Hier heeft Natuurmonumenten zo'n 50 cm grond af gegraven, zodat de oorspronkelijke grond boven kwam. Het grootschalige landbouwgebied is omgetoverd tot een soortenrijk natuurgebied. Er vliegen Kieviten boven de vlakte, luid roepend proberen ze kraaien weg te jagen. Op een tak in het moeras vlak voor onze neus zit zelfs een ijsvogel, die probeert gemakkelijk een visje te verschalken nu het waterpeil flink is gezakt. En nog een verrassing: er zwemmen jonge dodaarsjes rond, vader en moeder proberen ze te verstoppen onder hun vleugels of achter de

bosjes, wat maar deels lukt. Prachtig om te zien! We gaan linksaf, langs een watertje. Hier horen we de vink zijn liedje zingen en zien we de buizerd overzweven. Nog een mooie vlindersoort

dient zich aan: de keizersmantel! Deze vlinder leeft in bossen met veel viooltjes, de waardplant. Sinds 2015 is hij terug in Nederland, nadat hij 30 jaar afwezig was. De keizersmantel is behoorlijk groot, op de bovenkant van de vleugels oranje met zwarte tekening, het mannetje heeft dikke zwarte geurstrepen. De onderkant van de vleugels is groenachtig met witte strepen. De vlinder zet de eitjes niet af op de waardplant, maar op schors van een boom die vlakbij een groep viooltjes staat, op een hoogte van 1 tot 1,5 meter. De rupsjes overwinteren tussen de schors en in april kruipen ze naar de viooltjes.

Linksaf langs de Heilooop gaan we verder, naar de brug over de Beerze. Op het jakobskruiskruid zien we de rupsen van de sint-jakobsvlinder, geel-zwart gestreept. Weidebeekjuffers balanceren in grote getalen op grashalmen en riet op de oevers van de beek. En daar zien we warempel een paartje bruine korenbout paren, een ingewikkelde aangelegenheid! Ze zijn echter helemaal niet bruin, maar blauw, en

dus hebben we er niet meteen erg in dat het om bruine korenbouten gaat. Het lijf van het mannetje is na het uitsluipen oranjebruin van kleur, maar verkleurt later naar blauw. Op foto's zien we

in de vleugels een duidelijke streep, wat kenmerkend is voor deze soort. De larven overwinteren 2 keer, diep ingegraven in de modder tussen dood organisch materiaal.

Op de brug eten we onze boterhammetjes op, hier is enigszins schaduw. Vanaf de brug meandert de Beerze in noordelijke richting, door het bos, hier is de beek nooit gekanaliseerd, mede omdat Pieter van Tienhoven, medeoprichter van Natuurmonumenten, eigenaar was van dit gebied. Het zuidelijke deel was gekanaliseerd, maar mag nu weer kronkelend zijn weg zoeken door het landschap.

Vol energie gaan we weer verder, maar na overleg kiezen we er toch voor om de wandeling niet al te lang te maken. We gaan dus linksom over de Brinkdijk, nog even een stop bij de poel – hier staat wel een bank - om nogmaals op krachten te komen. Tussen de grassen van de wei links en rechts van de dijk zien we het hooibeestje opvliegen. In de wei groeit veel jakobskruiskruid. Sommige planten zitten letterlijk bedolven onder de metaalvlinders, we tellen er soms meer dan 10 op 1 bloemscherm. Het is een algemene dagactieve nachtvlinder met metaalgroene voorvleugels. De waardplanten zijn veldzuring en schapenzuring.

We laten de wei achter ons en komen bij het Winkelsven. Dit ven is net als het Belversven ontstaan als restant van het smeltwater dal van de

Beerze, die lang geleden hier stroomde, maar nu veel meer naar het oosten loopt. Het ven is 15 jaar geleden opgeknapt en vergroot, het was bijna helemaal dichtgegroeid met berk, wilg en veenmos. Nu groeit er weer heide rondom en daarom treffen we hier dan ook minstens 5 heideblauwtjes aan, alweer een mooie vlindersoort. Zodra de dophei in bloei komt, kun je deze soort verwachten. De mannetjes strijden om de gunsten van een vrouwtje. Vaak komen heideblauwtjes 's avonds bij elkaar in een pol pijpenstrootje en vormen dan een slaapgezelschap. Aan onze linkerhand in de bosrand groeit opmerkelijk veel koningsvaren.

We gaan weer linksaf. Het zandpad is een belangrijke biotoop voor zandbijen, die in de lente hier hun nest in de grond graven. Nu treffen we er een kleine vuurvlieder aan. Het bos waar we langs lopen is een

moerasbos, dat is ontstaan als uitvloeisel van de Beerze. Hier vinden allerlei dieren een schuilplek, het is erg nat en de bomen groeien dicht op elkaar. Het is ook erg vogelrijk. Wij zien o.a. de grote bonte specht, de boompieper en de zwartkop. We komen weer uit aan de weg, de

Logtse Baan, parallel hieraan ligt een graspad waarover we terug wandelen naar de parkeerplaats. Halverwege steken we de Beerze over. Hier zien we de bosbeekjuffer, een kenmerkende soort voor natuurlijke, schone bosbeken. De mannetjes met hun blauwe metaalglanzende lichaam en geheel zwarte vleugels waarover een blauwe glans ligt zijn net dansende juweeltjes. De vrouwtjes zijn groen tot bruin metaalglanzend van kleur. Even naar de overkant van de weg om een blik te werpen op het overstromingsgebied. Er zijn weinig vogels te bespeuren, maar dat kan natuurlijk aan het seizoen liggen. We wandelen terug naar de auto's en genieten bij de Rode Haktol nog na van deze warme maar zeer geslaagde vlindertocht. Tot een volgende keer!

Fia Grootzwagers

Landschotsche Heide Middelbeers 1 juli 2023

Omdat we al een paar keer ver weg waren geweest met de excursies besloten we naar Middelbeers te gaan in plaats van de Grootte Peel. Tien personen hadden zich aangemeld en we konden precies om 7.00 uur vertrekken bij de Salamander. Leo reed voorop en in Middelbeers aangekomen was het even zoeken naar het juiste zandpad waar we in mochten rijden en konden parkeren. Bij het naturistenterrein, waar natuurlijk de nodige grappen over gemaakt werden....

Lidwine vertelt over het gebied. Het beschermde natuurmonument is sinds 1999 eigendom van Brabants Landschap en maakt deel uit van Natura 2000. Het is niet groot (239 hectare) maar wel zeer gevarieerd.

Zo treffen we er zowel natte heide (dopheide) als droge heide aan (struikheide). De runderen die er grazen zorgen ervoor dat de heideplanten niet worden overwoekerd door gras en struikgewas. Daarnaast worden er geregeld pluggen gestoken om het karakteristieke heidelandschap te behouden. In de oorlog werd hier door de Duitsers geoffend met bombarderen. Ze deden dat met grote betonnen ballen. Ze liggen nog steeds her en der verspreid.

Het weer was niet echt geweldig, dus we rekenden niet op een grote lijst waarnemingen, maar gelukkig bleef het bij miezieren en bleven hoosbuien ons bespaard.

Bij aankomst worden we verwelkomd door de Zwartkop. Dat is toch een mooi begin, zo helder en luid. Op het water zien we niet zoveel, één Kokmeeuw. We beginnen de rode wandeling van 4 km en horen

en zien Vink, Merel, Gaai, de roep van Grote Bonte Spechten, Zanglijster, Roodborst. Hoog in de lucht zien we sikkels, dus Gierzwaluwen. We horen de Fitis en zien Holenduiven overvliegen. Winterkoning en Boomklever laten zich ook horen.

We lopen iets verder af van het ven en Cees krijgt een Boompieper in zijn scoop. Hij laat zich heel goed bekijken met zijn witte vlekken op de borst, maar blijft stil. Een stukje verder waar we een groot veld met hier en daar kleine struiken oversteken horen we een snorrend geluid: een [Nachtzwaluw](#)!! De opwinding is groot. Het gaat van “nog nooit overdag gehoord” tot “nog nóóit gehoord”.

Bij een bankje komen de koffie en boterhammen uit de tassen. Even wat opwarmen. Cees doet zijn verrekijker even in bad...!

Een stuk verder zien we op het water Grauwe Gans en Kraakeend. In de verte Doodaars. Opeens horen we de Veldleeuwrik en we horen en zien Boompiepers hun

riedeltje fluiten en “vallen”. Op kleine staakjes zien we de Roodborstta-puit.

We lopen verder en komen bij de uitkijktoren, die afgesloten is. Er was een brandje.. Jammer! Op het pad zien we twee Grote Lijsters. Ze blij-ven heel lang voor ons scharrelen, dus we kunnen ze goed bekijken.

Ook de Grasmus laat zich nog even horen.

Vroeger dan gepland zijn we weer bij de auto's. Dat heeft alles met het weer te maken en niets met de schoonheid van het landschap. We zijn het erover eens dat het een prachtig gebied is. De Zwartkop zwaait ons ook weer uit...

We rijden naar het centrum van Middelbeers en in het voormalige ge-meentehuis, restaurant De Beerze, mogen we binnen al zijn ze nog niet open. Aan een lange tafel gaan we aan de koffie, thee, appelgebak en aardbeivlaaije mét slagroom. Heerlijk. Een gezellige afsluiting van de excursies van de Vogelwerkgroep. In het najaar naar Zeeland, suggesties zijn welkom!

Fijne zomer gewenst voor iedereen en tot in oktober.

Groeten, Lidwine en Annemiek.

NATUURMOMENTEN ETEN EN GEGETEN WORDEN

Ja, zo gaat dat in de natuur, eten en gegeten worden. Op een vlinderinventarisatieronde in [Landgoed Huis ter Heide](#) was ik er meerdere malen getuige van, vandaar deze titel. Gaat U mee een rondje lopen? We wandelen van de natuurbegraafplaats naar het graanakkertje. Op een hoek staat altijd een flinke braamstruik. Het groot dikkopje snoept

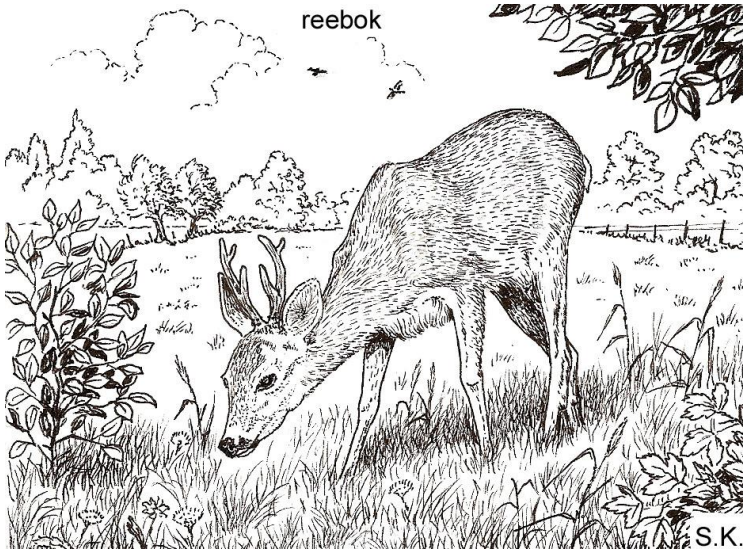
hier van de nectar van de bramenbloesem, dat is mooi uitgemikt door Moeder Natuur, de bramen bloeien precies op het tijdstip dat het groot dikkopje uit zijn pop kruipt! In nectar zitten suikers, eiwitten en vitamines. Het vrouwtje heeft deze nodig om eitjes aan te

maken. Het mannetje moet krachten verzamelen om patrouillevluchten uit te oefenen en zijn territorium te verdedigen. De braam wordt zo bestoven en dan komen er over een tijdje heerlijke bramen aan de struik. Het vrouwtje van het groot dikkopje zet de eitjes af op breedbladige grassen, eentje per blad. Het rupsje spint de bladranden tot een kokertje bijeen, en komt alleen om zich te voeden uit het kokertje. Het overgrote deel van de rupsen en bramen dienen weer als voedsel voor vogels of zoogdieren.

Verderop vliegt een gaai. Zijn wetenschappelijke naam, "garrulus glandarius", betekent zoiets als "voortdurend kras-sende eikelzoeker". Nou vallen er in juni weinig eikels te zoeken, dus moet hij overschakelen op andere kost. Dat zijn vooral insecten, maar hij verschalkt ook

graag eieren, jonge zangvogels en muizen. In het najaar hamstert de gaai eikels en beukenootjes, die hij verstopt in de grond. Hij kan maximaal vijf eikels opslaan in zijn krop, de zesde houdt hij vast met zijn snavel. Elke eikel krijgt een eigen plekje. Bij voorkeur daar waar de grond zacht is en hij ze er gemakkelijk in kan drukken. Soms heit de gaai zijn buit in de grond met een paar tikken van zijn snavel. Zo verstopt hij tot wel 5000 eikels per maand! Bij voedselgebrek wordt de voorraad opgegraven. En de eikels die hij niet gevonden heeft, groeien uit tot bomen.

Op het graanakkertje zoekt een reebok zijn kostje bij elkaar. Het ree eet plantaardig voedsel, vooral bladeren, twijgen en scheuten van struiken en bomen. Ook vruchten, kruiden, grassen en

landbouwgewassen eet hij graag. Reeën vullen hun voedsel seizoensgebonden aan: in de lente jonge blaadjes, in de herfst eikels, paddenstoelen en noten en in de winter twijgen en knoppen. Reeën eten enkel de meest voedzame delen van de plant. Het ree is een herkauwer; dit wil zeggen dat hij nogmaals op het eten kauwt nadat het in de maag is geweest. Hiervoor rust hij regelmatig op beschutte plekken.

Bij het andere akkertje achter de lindebomen vliegen tientallen witjes rond. Er zijn hier kruisbloemigen uitgezaaid, ik denk dat het rammenas is, waarop witjes hun eitjes leggen. Wist U, dat een groot koolwitje wel 1000 eitjes legt? Dat is wel heel veel natuurlijk, de meeste soorten dagvlinders leggen rond de 300 eitjes. Uit die eitjes komen rupsen, die knabbelen heel wat blaadjes weg. Van elke 300 eitjes die een vlinder legt, volgroeien er slechts tussen de 95 en 99 tot een vlinder. Waar de rest van de eitjes en dus ook rupsen blijft laat zich raden! Juist, ja, hier

in de bosrand leven veel kleine vogeltjes, en die voeren hun jongen met eiwitrijk voedsel, waaronder dus ook rupsen vallen!

We zien o.a. de koolmees, beetje afgevlogen, met een snavel vol voedsel in een boomholte verdwijnen. Zo'n 400 keer per dag vliegt hij op en neer en wurmt zich door het invlieggat met een rups. Hoe meer jongen, hoe vaker. Een jong koolmeesje verorbert tot wel 70 rupsen per dag. En dat minstens 18 dagen lang. En als de jongen uitgevlogen zijn, worden die nog enkele weken bijgevoerd. Vaak volgt er dan nog een tweede broedsel. Wat een opgave!

In een berkenboompje zitten jonge putters, die worden door hun ouders gevoerd, we kunnen het mooi gadeslaan. Ook de witte kwikstaart, spreeuw, boerenzwaluw, zanglijster, tjiftjaf en de roodborsttapuit vliegen af en aan met insecten voor hun kroost. Maar goed ook, dat ze zoveel insecten vangen, anders zou de wereld overbevolkt zijn door dat kleine spul!

We gaan even zitten op een bank om iets te drinken. Wat speelt zich daar nou alweer voor onze voeten af, het lijkt wel een horrorfilm! Een

rupsendoder sleept met een gigantische rups rond. De grote rupsendoder dankt haar naam aan de grote rupsen die ze ontvoert als voedsel voor haar jongen. Vaak zijn de rupsen een stuk groter en zwaarder dan de wesp zelf. Wanneer het vrouwtje bevrucht is, graaft ze een nest in het zand. Dat bestaat uit een steile gang (tot 20 cm lang) die uitmondt

in een nestkamer. Ze sluit de ingang af met een steentje. Vervolgens gaat ze op zoek naar een rups, die ze meebrengt naar het nest. De graafwesp verlamt de rups door rechtstreeks in het zenuwstelsel te steken en gif in te spuiten. Zo kan de prooi makkelijk vervoerd worden. Het nest wordt geopend en geïnspecteerd voordat ze de rups naar binnen sleurt. Pas wanneer het voedsel voor de toekomstige larve afgeleverd is, legt de rupsdoder een ei op de rups. De nestgang wordt nu volgepropt met zand en met de kop aangestampd. Een steentje en wat camouflagemateriaal maken het geheel af. We kijken met stomme verbazing naar dit bizarre tafereeltje. Als straks de wespenlarve uit het ei kruipt, voedt die zich met de vetreserves van de nog levende rups. Dan weer verder. We zien verschillende libellen, watersnuffel, grote keizerlibel, vuurlibel, platbuik, allemaal op strooptocht, want, ook zij moeten eten. We zijn er zelfs getuige van, dat een gewone oeverlibel een watersnuffel verorbert! Stukje voor stukje verdwijnt de snuffel in de

snuit van mevrouw oeverlibel. Libellen eten allerlei kleine en meestal vliegende insecten: muggen, vliegjes, motjes, enzovoorts. Soms

vangen ze ook grotere insecten, zoals vlinders en elkaar... Libellenlarven zijn jagers en eten onder water allerlei waterbeestjes die kleiner zijn dan zichzelf. Dit varieert van watervlooiën tot kleine visjes. Kannibalisme komt bij de meeste soorten voor. Andersom zijn libellenlarven een belangrijk onderdeel op het menu van vissen, amfibieën, waterkevers, waterwantsen, watervogels, enzovoorts. Na het uitsluipen zijn imago's niet direct geslachtsrijp. Ze moeten eerst voldoende energiereserves opbouwen voor ze aan de voortplanting kunnen deelnemen. Ze doen dit door te jagen op allerlei vliegende insecten. Dit kan in de buurt zijn van het water, maar ook op beschutte en insectenrijke plaatsen

verder van het water. De prooi wordt in de lucht gegrepen met de poten, die als een soort vangkorfje worden gebruikt. Vervolgens wordt de prooi naar de bek gebracht en in de lucht of zittend in de vegetatie opgegeten.

De sint jakobsvlinder kun je maar beter niet eten! En ook de rups niet. De rups van de sint-jacobsvlinder wordt zebra-rups genoemd. Het voedsel voor de zebra-rups, jakobskruiskruid, bevat giftige be-

standdelen. De rups neemt deze op wanneer hij van de plant eet en wordt daardoor zelf giftig. De opvallende tekening en kleur waarschuwt daarvoor, vogels laten de zebra-rups dan ook met rust. De rups raakt het gif dat hij binnenkrijgt niet meer kwijt. De vlinder die een jaar later uit de pop tevoorschijn komt, is eveneens giftig.

Hoog in de lucht zweeft een buizerd, op het Bodemven zwemmen dod-aars, kuifeend en wilde eend. Ieder zijn eigen manier van voedsel zoeken, en ook zijn eigen menu.

Bij het Bodemven zien we ook een hoornaar. Dit is een wespensoort. De steek van de Europese hoornaar is pijnlijker dan de steek van een honingbij, maar het gif is minder krachtig. Hoornaars gebruiken het gif om insecten te doden die zij vervolgens met de kaken vermalen tot een papje en aan de larven voeren. De larven geven op hun beurt een zoete vloeistof af aan de werksters die de suikers gebruiken als brandstof om te kunnen vliegen en zo nog meer insecten te vangen.

We zien ook nog vlinders, natuurlijk, o.a. atalanta, bruin zandoogje, hooibeestje, metaalvlinder én: de kleine ijsvogelvlinder! Voor het eerst in Huis ter Heide, dat is toch ook weer een Natuurmoment op zich! Eten en gegeten worden, wat hangt het toch allemaal mooi samen, die natuur. Geniet ervan, mensen, van al die mooie Natuurmomenten!

Fia Grootzwagers.

NEDERLANDSE DAGVLINDERS

Zwartsprietdikkopje (*Thymelicus lineola*) en geelsprietdikkopje (*Thymelicus sylvestris*)

Aangezien het zwart- en geelsprietdikkopje erg veel op elkaar lijken, wil ik deze twee soorten samen beschrijven.

Het zijn zeer kleine vlinders, geel- tot oranjebruin van kleur met donkere vleugelranden. Zoals hun naam al zegt, onderscheiden de soorten zich door de kleur aan de onderkant van de knop van de voelsprieten: bij het [zwartsprietdikkopje](#) is deze zwart, bij het geelsprietdikkopje geel. De mannetjes verschillen van de vrouwtjes door de dunne zwarte streep van geurschubben op hun voorvleugels. Deze streep loopt bij de mannetjes zwartspriet evenwijdig aan de vleugeladers, bij de mannetjes geelspriet niet evenwijdig.

Minimale verschillen dus, maar gelukkig voor onze vlinderaars komen in onze omgeving alleen de zwartsprietdikkopjes voor.

De stand van de vleugels is heel bijzonder. Als de vlinder met geopende vleugels zit, staan de voorvleugels onder een schuine hoek ten opzichte van de achtervleugels omhoog.

Het zwartsprietdikkopje is een algemene vlinder die verspreid over Nederland voorkomt. De soort heeft zich in de loop der jaren uitgebreid naar steeds meer gebieden, maar de aantallen op de vliegplaatsen ne

men wel af. In onze omgeving kun je ze o.a. aantreffen in Huis ter Heide en in Boswachterij Dorst (Surae). Ze leven in natuurlijke en half-natuurlijke graslanden en ruigten, vaak langs bosranden, in bermen en op dijken.

De vliegtijd is gewoonlijk van eind juni tot eind augustus in één generatie per jaar.

De vlinders besteden veel tijd aan het drinken van nectar (o.a. van akkerdistel, rolklaver en slangenkruid). De mannetjes zijn ook wel drinkend bij modderpoelen, waterkanten of op uitwerpselen te vinden.

De mannetjes houden laag boven de vegetatie patrouillevluchten om naar vrouwtjes te zoeken. Ze vliegen al bij lagere temperaturen dan de vrouwtjes. De vrouwtjes komen 's ochtends uit hun pop gekropen en paren vaak al terwijl ze nog opdrogen. Is een vrouwtje al wel vliegvaardig, dan vindt er een golvende baltsvlucht plaats, waarna er zittend in de vegetatie gepaard wordt.

Daarna zet het vrouwtje haar eitjes af op breedbladige grassoorten (o.a. gladde witbol, kropaar en engels raaigras) in zonnige delen van ruigten. Deze eitjes overwinteren.

In het voorjaar, vanaf half april, komen de jonge rupsjes uit. Ze spinnen een kokertje van een grasblad en van daar uit voeden ze zich met malse grassprietten. Ze worden 20 tot 24 mm lang en zijn grasgroen van kleur met lichtere lengtestrepen. De kop is groen met bruine en witte strepen.

De rupsen leven gemiddeld 60 dagen. Dan verpoppen ze in een cocon van bladeren aan de basis van de waardplant. De pop is groen van kleur. Na gemiddeld 16 dagen komen de vlinders uit hun pop tevoorschijn.

Het geelsprietdikkopje is een bedreigde vlindersoort. Hij komt vooral in het oosten van Nederland voor, o.a. in Drenthe, op de Veluwe en in Zuid Limburg. Door verwarring met het zwartsprietdikkopje is het exacte verspreidingsgebied onduidelijk.

De vliegtijd van deze soort is van half juni tot eind augustus, in één generatie per jaar.

Het geelsprietdikkopje leeft in ruige graslanden, langs bosranden en op open plekken in bossen, in moerasen en in rietlanden.

De mannetjes vertonen territoriaal gedrag door vanaf een bloem indringers te verjagen. Ze wachten of er een vrouwtje langs komt en soms patrouilleren ze op zoek naar vrouwtjes.

Na de paring zet het vrouwtje, net als het vrouwtje zwartsprietdikkopje, haar eitjes af op grassoorten met vrij brede bladeren. Het geelsprietdikkopje zoekt overjarige grassen met in het najaar afgestorven bladeren uit, o.a. geknikte vossenstaart, kweek en gladde witbol.

Na ongeveer drie weken, vanaf half augustus, komen de rupsjes uit het

ei. Ze overwinteren eerst in een coconnetje en beginnen pas in het volgende voorjaar te eten. Overdag zitten ze verscholen in een bijeen gesponnen grasblad; eten doen ze 's nachts. De rupsen lijken ook weer sprekend op die van het zwartsprietdikkopje, maar de kop is geheel groen van kleur. Ze worden tot 21 mm lang.

De rupsen verpoppen in een los spinsel tussen de grasbladeren. Ook bij het geelsprietdikkopje is de pop groen en na gemiddeld 16 dagen komt de vlinder er uit.

PROGRAMMA

Zaterdag 2 september: Autotocht van een hele dag. We doen opnieuw iets bijzonders, we lopen de Andreas Schotel wandeling, een hele tippel, maar bijzonder de moeite waard. Andreas was een kunstenaar, met erg mooie werken passend in de natuur. Tijdens de wandeling zullen we tal van zijn kunstwerken kunnen bewonderen. Jeroen Nusselein zal ons begeleiden en er wat meer over vertellen. Vanuit Esbeek lopen we door gebieden van Brabants Landschap en door de "Utrecht". Voor tussen de middag zelf de lunch en wat te drinken meenemen.

Vertrek 9:00 uur, opgeven voor dinsdag 29 augustus 19:00 uur.

Zondag 17 september: Autotocht van een halve dag naar de Moeren in Zundert. Jos van Dongen maakt een wandeling door dit mooie gebied van Natuurmonumenten. De Moeren bestaat uit bos, weiland, akkers, vennetjes en poelen. In het bos liggen weilanden en akkers die Natuurmonumenten beheert. Hier worden geen kunstmest en bestrijdingsmiddelen gebruikt. Als resultaat van dit ecologische beheer groeit er een scala aan akkerkruiden als leeuwenklauw, klaproos en korenbloem. Op de bloemrijke graslanden bloeien echte koekoeksbloem en duizendguldenkruid.

Vertrek 8:00 uur, opgeven voor dinsdag 12 september 19:00 uur.

Zaterdag 30 september: Autotocht van een halve dag naar Hondsdonk dit is een landgoed dat zich bevindt ten zuiden van Ulvenhout en de verbinding vormt tussen de Strijbeekse Heide en de landgoederen Luchtenburg en Valkenberg. Peter Verschure zal ons meenemen, het park heeft inmiddels dankzij enige verwaarlozing wel een veel natuurlijker uitstraling gekregen. We zien langs de beuken- en eikenlanen veel ondergroei van hulst en vogelkers, esdoorn, haagbeuk, en natuurlijk roododendrons. Twee beken stromen door het gebied: de Chaamse Beek en de Roode Beek, en er zijn enkele vijvers, waarvan één vroeger 's winters het ijs leverde voor de naastgelegen ijskelder.

Vertrek 8:00 uur, opgeven voor dinsdag 26 september 19.00 uur.

Zaterdag 14 oktober: Autotocht van een halve dag naar Surae bij Dorst, de paddenstoelenwandeling onder leiding van de grote kenner Toon Thielen. Het gebied staat bekend als één van de beste groeiplaatsen van paddenstoelen, waarvan we vele vormen kennen. Met hoed, koraalachtig, houtzwammen, stuifzwammen, slijmzwammen enz. Wilt u ze leren kennen, ga dan beslist eens mee, Toon vertelt u er alles over.

Vertrek 9:00 uur, opgeven voor dinsdag 10 oktober 19.00 uur.

Zaterdag 21 oktober: Autotocht van een hele dag, met als thema de vogeltrek, altijd bijzonder om mee te maken. Vogels gaan op weg naar het zuiden en noordelijke vogels komen naar Nederland. Dus is er veel beweging en te zien op vogelgebied. Lidwine van Dijck en Annemiek Bakers leiden deze tocht en weten alles over de vogeltrek. We gaan waarschijnlijk naar Zeeland, meer daarover melden we nog in een nieuwsbrief en in het weekblad Dongen.

Vertrek 8.00 uur, opgeven voor dinsdag 17 oktober 19.00 uur.

Woensdag 25 oktober: We presenteren een schitterende film van Brabants Landschap, gemaakt door Mark Kapteins, welke ook aanwezig zal zijn. De eerste gaat over het Groene Woud, Brabant tussen steden. Veel gebieden hebben we met onze vereniging daar al bezocht. De tweede film gaat over een Landbouwgebied, dat omgevormd is tot een natuurtuin, hoe het ook kan, met raakvlakken wat er bij ons in Dongen ook gebeurd is.

De avond vindt plaats in de filmzaal 7, van de Cammeleur, aanvang 20.00 uur. Zie voor verdere info pagina 3 van dit Hoefblad.

Zondag 12 november: Autotocht van een halve dag naar natuurgebied de Kogelvanger bij Breda. Jos van Dongen is onze gids door dit redelijk natte gebied van Staatsbosbeheer. Een gebied met een lange geschiedenis, met prachtige lanen, enkele vennen, hei, wildakkers en houtwallen. Het maakt deel uit van het grote Mastbos, vaste bewoners zijn de reeën en andere dieren, wie weet krijgt u ze ook te zien.

Vertrek 9.00 uur, opgeven voor dinsdag 7 november 19.00 uur.

Woensdag 22 november: Filmavond gepresenteerd door Christ Grootzwagers, deze neemt u mee op reis naar Zuid Duitsland en een stukje Oostenrijk, het Kleinwalsertal. Tijdens een 3 weken durende vakantie hebben we daar vele wandelingen gemaakt en daarbij het

natuurschoon gefilmd. We lopen langs kronkelende beken, door kloven en natuurlijk gaan we bergop en af. Immer de bloemenpracht en haar bezoekers in de gaten houdend.

De avond vindt plaats in de filmzaal 7, van de Cammeleur, aanvang 20.00 uur. Zie voor verdere info pagina 6 van dit Hoefblad.

Zaterdag 25 november: Autotocht van een halve dag naar de Loonse en Drunense Duinen, Christ Grootzwagers neemt u mee door de Brabantse Sahara, al zal het deze keer wat koeler zijn. We zwerven over het gele zand, door enkele bosjes en de hei en hopen daar wat vogels waar te nemen. Er is in de loop der jaren veel veranderd in het gebied, allemaal om de verstuiwing op gang te houden en de biodiversiteit te verhogen.

Vertrek 9.00 uur, opgeven voor dinsdag 21 november 19.00 uur.

Zaterdag 9 december: Autotocht van een halve dag naar de Galderse heide, een gebied net ten noorden van Galder. Het grootste gedeelte is in beheer bij Staatsbosbeheer. Je wandelt er over hei, door bos en langs vennetjes. De laatste jaren heeft het gebied te maken met verdroging, in het verleden kon je haast niet zonder hoge schoenen of laarzen het gebied betreden. Er leeft van alles, ree, vos, hagedis, salamander enz. De gids Jeroen Nusselein zal u er meer over gaan vertellen, over de geschiedenis en de toekomstplannen.

Vertrek 9.00 uur, opgeven voor dinsdag 5 december 19.00 uur.

Zaterdag 16 december: Kerstbijeenkomst. Bij het ter perse gaan van dit Hoefblad stond nog niet alles vast en ook over de opzet moesten er nog beslissingen worden genomen, dus houdt het volgende Hoefblad goed in de gaten, want we gaan met deze bijeenkomst ons jubileumjaar afsluiten en gaan proberen er iets bijzonders van te maken.

OPGEVEN VOOR DEZE EXCURSIES KUNT U BIJ:

Ad en Lenie Leeggangers, Roeloff van Dalemstaat 50, tel. 0162-313858 En bij: Marie-José van Gestel, Hubertusstraat 9, (mob.) 06-10120230 Of via e-mail: mjvangestel.burmanje@home.nl

Wie zich via e-mail opgeeft bij Marie-José krijgt altijd een bevestiging toegestuurd. Indien dit niet het geval is, mogelijk door vakantie, dan graag alsnog bellen naar Ad en Lenie.

Leden en niet-leden, die zich eenmaal hebben opgegeven voor één van de tochten van Ken en Geniet, dienen de aan deze tocht verbonden kosten te voldoen. Dit geldt ook als men door omstandigheden niet met deze tocht mee kan gaan, tenzij een ander de plaats van hem/haar overneemt.

PRIVACYVERKLARING

De volledige versie van de privacyverklaring kunt u vinden op de website www.kenengeniet.nl

MEDEDELINGEN

Als nieuw lid heten we van harte welkom:

Errol Kanters, Erny Ligtenberg-Ansems, Dhr. H.A.M. Kuppens
Petra van Hooijdonk, Sytze Koolhaas, Dhr. Snoek, mevr. J. Peeters

Overleden leden: Dhr. Tinus Suys en Jan Leemans

Kopij voor het volgende Hoefblad kunt u inleveren vóór 1 november bij het redactieadres: Christ Grootzwagers, Kamilletuin 6, 5103CB te Dongen. Ook is het mogelijk uw kopij via e-mail te versturen, **graag als bijlage verzenden, word bestand, lettertype arial 11 en foto's los als jpg bestand.** Het e-mail adres is: hoefblad@kenengeniet.nl

Redactie: Jos van Dongen, Sjef Kerkhofs, Roland Commandeur, Hanny Oerlemans en Christ Grootzwagers
Zoals altijd zijn de tekeningen weer gemaakt door Sjef Kerkhofs.

NATUURVERENIGING

KEN EN GENIET

LIDMAATSCHAP

De CONTRIBUTIE bedraagt voor leden € 17, - per jaar. Bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar wordt € 1,50 per maand berekend.

Jeugdleden (14-16 jaar), huisgenoten en 65-plussers betalen € 15 - per jaar; bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar betalen zij € 1,50 per maand.

De minimum donatie voor begunstigers bedraagt € 15, - per jaar, wanneer zij het verenigingsstijdschrift wensen te ontvangen.

CONTACTPERSONEN WERKGROEPEN:

Uilenwerkgroep:

uil@kenengeniet.nl

Thieu Verharen
Stevenshof 13, 's Gravenmoer
Tel. 0162-315480

Nestkasten verkoop:

Ad Leeggangers
Roeloff van Dalemstraat 50, Dongen
Tel. 0162-313858

Vogelwerkgroep:

Nestkasten coördinator

vogel@kenengeniet.nl

Leo Reijnierse
Kard.v.Rossumstraat 52, Dongen
Tel. 0162-316475

Vlinderwerkgroep:

vlinder@kenengeniet.nl

Fia Grootzwagers
Schoolsticht 47, Dongen
Tel.0162-517996

Natuurtuin Kandoel:

Peter Verschure
Groenstraat 11a, Dongen
Tel. 0162-313297

Misschien staat volgend Hoefblad wel uw foto op deze plek. Hebt u een leuke, mooie, grappige natuurfoto, stuur hem dan in voor 1 november naar hoefblad@kenengeniet.nl en u weet delen is leuk.

Koninginnenpage M. Giesekam

Canadese ganzen M. Giesekam

Mandarijneend M. Knapen

Kruisspin C. Grootzwagers

Pyamawants Fia Grootzwagers

Koekoekshommel C. Grootzwagers

